

1. Преступность в Украине: статистика за прошлый год. [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <https://ru.slovoidilo.ua/2018/02/16/infografika/obshhestvo/prestupnost-ukraine-statistika-proshlyj-gode..>

2. Google передавала полиции GPS-данные пользователей. . [Електронний ресурс]. – Режим доступа: news.i.ua/theme/4732227/.

3. Использование GPS-трекеров в работе полиции. Источник: <http://www.usfleettracking.com/blog/2015/06/01/why-law-enforcement-should-use-gps-trackers/>.

Калініченко Зоя Дмитрівна
к.е.н., доц., доцент кафедри
цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЗАКОНОПРОЕКТ ПРО ВВЕДЕННЯ ПОДАТКУ НА ВИВЕДЕНИЙ КАПІТАЛ ТА МОЖЛИВІ НАСЛІДКИ РЕФОРМУВАННЯ КОРПОРАТИВНОГО ОПОДАТКУВАННЯ

В Україні планується кардинально реформувати корпоративне оподаткування. Але у 2018 році відкладено подання до Верховної Ради законопроект про введення податку на виведений капітал, яким обкладається не фінансовий прибуток, а розподілений прибуток та капітал підприємств. Раніше була заявлена готовність внести його до парламенту з посиланням на позитивний досвід міжнародних партнерів. МВФ наполегливо рекомендував не вносити на розгляд Верховної ради законопроект про заміну податку на прибуток податком на виведений капітал.

Сьогодні потрібна чесна дискусія прихильників і противників податку на виведений капітал, з іноземними партнерами і асоціаціями малого і великого бізнесу. Існує переконання, що нова податкова політика може кардинально змінити інвестиційний клімат.

Треба почати діалог із МВФ, який є ключовим кредитором та міжнародним партнером України, і програма співпраці із МВФ є важливою для макростабілізації та проведення важливих реформ. Позиція МВФ, можливо на жаль, є стриманою та консервативною. За участі авторів законопроекту та Ukrainian Institute for the Future, МВФ взяв паузу на вивчення законопроекту, та спочатку позитивно відреагував на готовність скорочувати державний бюджет, як компенсатор запровадження ПВК протягом перших років. Це дійсно нагальна потреба для країни, бо видатки зростають швидше доходів. Паралельно тривають переговори із асоціаціями, членами яких є міжнародні транснаціональні корпорації, частина з яких виступає проти податку на ВК.

В рамках Закону № 1797 «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо покращення інвестиційного клімату в Україні», який є части-

ною антикорупційного пакету податкових змін, група у складі представників Міністерства фінансів України, бізнесу, експертів та народних депутатів підготувала законопроект щодо введення податку на виведений капітал.

Спочатку текст потрібно було узгодити із змінами до податкового кодексу, які було прийнято із бюджетом в грудні 2017, потім вичистити закон від різних псевдо-компенсаторів, які обмежували бізнес, потрібно було викреслити надмірні повноваження ДФС, узгодити з НБУ як запровадити автоматизований процес сплати ПВК в момент проведення транзакції. Нарешті, юристи повинні були опрацювати закон щодо стандартів нормотворення та юридичних узгоджень.

Головна мета - запровадити оподаткування прибутку підприємств, розподіленого у формі дивідендів чи прирівняних до них платежів та відмовитися від податку з доходів нерезидентів.

Запровадження податку на виведений капітал замість податку на прибуток здійснюється з метою допомогти бізнесу реінвестувати кошти у розвиток. Одночасно очікується, що це спростить правила оподаткування та процедуру адміністрування і покращить інвестиційний клімат в країні.

Проте, як зазначають науковці та фахівці фіскальної служби, реалізація норм законопроекту найближчим часом може привести до втрат державного бюджету в сумі 26,0 млрд. грн. та місцевих бюджетів – 5,4 млрд. гривень [1].

Міністерство фінансів, очікуючи таке недоотримання надходжень до бюджету, підтримує запровадження податку на виведений капітал лише за умови, якщо державний бюджет залишиться збалансованим. Тому розглядаються можливі шляхи компенсації бюджетних втрат, такі як значне підвищення ставок податків або скорочення видатків. Міністерство фінансів виступає категорично проти підвищення ставок податків та вважає єдиним шляхом для пошуку компенсаторів – це скорочення державних витрат та більш ефективного використання бюджетних коштів.

Сплата податку на виведений капітал передбачає, що такі кошти підприємство має сплатити державі, коли почне виводити гроші, сплачуючи дивіденди. Дивіденди — частина чистого доходу підприємства (після всіх виплат, зокрема й заробітних плат своїм працівникам), прибуток якого розподіляється між акціонерами такого підприємства. Розмір їхніх виплат залежить не тільки від чинного статуту такої фірми, а й від зборів акціонерів (тобто що вони вирішать, — у нас часто такі збори вирішують взагалі не сплачувати жодних дивідендів). Ось із таких операцій і стягуватиметься новий податок у розмірі 15%.

Є платежі, прирівняні до дивідендів, і їх також обкладатимуть податком на виведений капітал. Якщо компанія або підприємство захотіло виплатити роялті (своєрідну плату у вигляді відсотків комусь за його роботу, яку той робив для цього підприємства), виплатити своїм нерезидентам якісь гроші (тобто юридичним особам, у яких їхнє підприємство не зареєстровано в Україні), донарахувати щось за трансфертним ціноутворенням (це перерозподіл загального прибутку групи осіб, що перебувають у державах з нижчи-

ми доходами) або інвестувати що-небудь за кордон, то в цьому разі компанія повинна буде сплачувати такий податок на виведений капітал у розмірі 20%.

З одного боку, виходять з того, що підприємство дозволить собі накопичувати кошти, не сплачуючи податку на прибуток. З іншого боку, більшість експертів та підприємці побоюються того, що вони не знають, що може бути взагалі зараховано до таких дивідендів (а їхній список може бути значно розширений), і тоді доведеться сплачувати податок на виведений капітал з набагато більшого переліку операцій.

У деяких країнах світу, зокрема в Естонії, є позитивний досвід упровадження цього податку. Податок на виведений капітал дає змогу активно боротися з ухильниками від сплати коштів до скарбниці. Це й засвідчив досвід Естонії. У цій країні не використовували в таких величезних масштабах, як в Україні, практику виведення грошей в офшори. Тому для нас такий податок дозволить її практично використати. Адже ті заходи, що сьогодні розписано в законопроекті про податок на виведений капітал, будуть мати негативні наслідки перш усього саме для таких компаній.

Адміністрування податку полягає в перевірці вузького, конкретного переліку операцій, що обмежені виключно операціями платника податку на виведений капітал з неплатником.

Крім Естонії, де аналогічна система працює і має позитивні наслідки вже 17 років, є позитивний досвід Гонконгу — принцип звільнення від оподаткування реінвестованих коштів там посприяв економічному ривку. З 2017 р. на такий податок перейшла Грузія, яка вже отримала 1,2% додаткового зростання ВВП. Також податок на виведений капітал з 2018 р. застосовує Латвія, яка, до речі, взяла за основу ту модель, яку запропонували впровадити в Україні вітчизняні економісти в співпраці з європейськими колегами.

Противники введення в практику податку на виведений капітал кажуть, що естонський досвід, сьогодні є мало не єдиним позитивним. При цьому відзначають, що усі країни, що впроваджували в практику цей податок, зіткнулися в перші два-три роки з величезним недоотриманням бюджету. Різко знизилися обсяги надходжень від сплати податків. Не було й різкого надходження іноземних інвестицій уже після трирічної перерви. Те, що таке сталося в Естонії, свідчить більше, що саме після входження цієї країни до ЄС туди просто «потекли» європейські інвестиції, як у нову країну спільноти. Тобто однозначно запевняти, що саме податок на виведений капітал привів до естонського «дива», не можна. Від цього податку, до речі, свого часу відмовилися Швейцарія, США, Македонія, Молдова й інші країни.

Не виключено, що підприємства вкотре підвищення ПДВ покладуть на плечі споживачів, збільшивши ціни на свою продукцію. Як вважають окремі фахівці, нібито саме за «допомогою» такого податку державі легше буде розпочати скасування єдиної, тобто спрощеної, системи оподаткування.

До аргументів за податок на виведений капітал відносять, наприклад, те, що втрати бюджету в перші роки функціонування податку на виведений капітал не перевищать певної межі і можна знайти досить просто джерела перекриття втрат. Так, це може бути прибуток НАК «Нафтогаз України» (там саме 25 млрд

грн, які забирає державний бюджет у вигляді податків). Можна також упорядкувати ринок землі, додатково заробивши на земельному податку 5 млрд грн, закрити схеми з блокуванням податкових накладних – 10-12 млрд грн.

У 2017 р. надходження від податку на прибуток підприємств становили близько 64 млрд грн, або лише трохи більше 10% від загальної суми податкових надходжень. Це саме пов'язано з тим, що від цього податку відносно просто ухилятися підприємствам.

Розглянемо, яка ціна питання заміни податку на прибуток. Податок на прибуток дає в бюджет близько 2% ВВП або до 9% від усіх податкових надходжень до бюджету. Зокрема, в 2017 році він забезпечив понад 64 млрд гривень. Вже в поточному році, згідно з прогнозами Кабінету міністрів, надходження зростуть ще на 22%. Таким чином, в уряді очікують отримати від податку на прибуток 82 млрд гривень [2].

Введення ПВК докорінно змінить корпоративне оподаткування. З економічної точки зору, ПВК є податком на розподілений прибуток у вигляді дивідендів та прирівняних до них платежів, а не фінансових прибутків, як у випадку ППП. Вживання поняття "податок на виведений капітал" замість поняття "податок на дивіденди" означає, що з метою запобігання ухилянню від сплати податків будь-який рух капіталу від платників ПВК неплатникам ПВК буде обкладатися ПВК.

ПВК базується на міжнародному нестандартному виді корпоративного оподаткування. Вперше він був запроваджений в Естонії у 2000 році. Такий податок вводили в низці країн, зокрема, в Македонії й Молдові, але згодом його скасували. Естонія залишається єдиною країною, у якій цей податок працює багато років. Грузія ввела схожий до естонського податок у 2017 році.

Існують дві причини, які спонукають до докорінної реформи податкової системи. Перша – збільшення інвестицій. Оскільки нерозподілені прибутки не оподатковуються, це повинно сприяти інвестиційній діяльності. Друга – зменшення адміністративного навантаження. Замість фінансових прибутків податковою базою є операційні доходи. Вважається, що оподаткування операційних доходів полегшує адміністративне навантаження підприємств та податкових органів.

Ключовою відмінністю між ПВК та ППП є те, що база оподаткування, тобто вартість активів об'єктів оподаткування, складатиметься не із скоригованих фінансових прибутків підприємств, а з окремих операцій, що підлягають оподаткуванню. Це радикальна відмінність, адже відтепер податкове регулювання буде спрямоване на окремі платежі, а не на перевірку всієї фінансової звітності платників податків.

ПВК матиме дві основні ставки: 15% — для розподілу прямих прибутків, 20% — для розподілу прихованих прибутків — "умовних дивідендів". Це стимулюватиме платників використовувати для розподілу прибутку "нормальні" дивіденди.

Хоча ці ставки ПВК начебто наближаються до поточної ставки ППП у розмірі 18%, ПВК передбачатиме зменшення податкових ставок на розподілений прибуток. Оскільки з дивідендів не будуть стягуватися податок на до-

ходи фізичних осіб та військовий збір, ставка знизиться до 11% для прибутків, розподілених між фізичними особами через дивіденди, але за умовними дивідендами ставка зросте на 2%.

Підприємства, що підпадають під дію ПВК, повинні будуть звітувати лише про оподатковувані операції, а не подавати податкову декларацію на основі повної фінансової звітності. Звіти про виплату дивідендів та операції з виведення капіталу повинні надаватися щомісяця, якщо протягом цього місяця такі операції відбулися.

Більшість концепцій запобігання ухилянню від сплати податків, які використовуються в рамках ППП, такі як контроль трансфертного ціноутворення або моніторинг відсоткових платежів, залишаться актуальними і в рамках ПВК.

Ті, хто є прихильниками податку на виведений капітал, впевнені, що всі розмови про масові негативні сторони податку на виведений капітал поширюються від імені керівників ДФС (адже роботу після скасування податку на прибуток можуть втратити чимало співробітників інспекцій, що адміністрували його) та великих компаній, які щільно «сидять» на офшорах.

Маніпуляції в нарахуванні та сплаті податку на прибуток зустрічаються досить часто. Є думка, що нерідко підприємці взагалі не знають, як і що вони платять за цим видом податку.

Отже, однозначної відповіді щодо запобігання від хронічного недофінансування бюджету, прискореного розвитку підприємств та інших економічних «див» від впровадження в практику податку на виведений капітал немає. Дискусія триває, й експерти зобов'язані ретельно вивчити всі питання, пов'язані і з чинним податком на прибуток, і з поки що новим для України податком на виведений капітал.

Очевидно, що потрібна допомога у переконанні МВФ та інших міжнародних партнерів, а також інвесторів та транснаціональних корпорацій у важливості впровадження ПВК. Ми не програли бій, а лише вимушені взяти паузу, адже у поточній ситуації роль МВФ у проведенні реформ дуже важлива.

Крім того, зміна системи оподаткування не зменшує потребу у проведенні значно актуальнішої реформи, яка полягає в докорінній перебудові податкової системи, підвищенні потенціалу Державної фіскальної служби та боротьбі з корупцією.

---

1. Закон № 1797 «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо покращення інвестиційного клімату в Україні» //Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017 - № 5-6, ст.48.

2. Кабмін зробив додаткові кроки для покращення інвестиційного клімату//[Ел.ресурс].Режим доступу <https://ligazakon.net/lawnews/doc/EN171381>.

3. Податок на виведений капітал голосуватимуть в пакеті зі скороченням видатків бюджету//Режим доступу://news.dtki.ua/taxation/profits-tax/47533.